

ління джерелами грошових коштів, які формують ресурсний потенціал банку.

Політика ресурсного забезпечення банків повинна бути орієнтована на ефективне формування кредитного потенціалу банківського сектора як необхідної передумови розвитку економіки.

Ефективність управління банківськими ресурсами визначається рівнем оптимізації управління активами й пасивами, який може забезпечити максимальний прибуток при визначеному рівні ліквідності банку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеєнко М. Капітал банку : питання теорії і практики : [монографія] / М. Алексеєнко. - К. : КНЕУ, 2002.
2. Бицька Н. Кошти населення у формуванні ресурсної бази банків / Н. Бицька // Вісник Національного банку України. - 2004. - № 12. - С. 26-28.
3. Бюлетень НБУ. - 2009. - № 3. - С. 140-142.

4. Бюлетень НБУ. - 2011. - № 2. - С. 3-4.
5. Васильченко З. Кошти населення у формуванні фінансових ресурсів банків / З. Васильченко // Фінанси України. - 2002. - № 4. - С. 94-104.
6. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку / О. Васюренко, І. Федосік // Банківська справа. - 2002. - № 1 (143). - С. 58-64.
7. Єгоричева С. Соціальна роль та соціальна відповідальність комерційних банків / С. Єгоричева // Вісник Української академії банківської справи. - 2008. - № 1 (24). - С. 70-76.
8. Завадська Д. Оптимізація кредитно-депозитної стратегії банку / Д. Завадська // Банківська справа. - 2004. - № 3. - С. 87-91.
9. Корнев В. Банківський сервіс на ринках залучення і розміщення капіталу / В. Корнев // Банківська справа. - 2006. - № 1. - С. 82-93.
10. Розподіл активів та ресурсів банків у розрізі областей України станом на 1 липня 2007 року // Финансовые риски. - 2007. - № 2 (47). - С. 18-19.

О. Zaslavs'ka

THE QUESTION OF THE FORMATION AND MANAGEMENT OF BANK DEPOSITS

The article discusses the problem of resource maintenance of commercial banks. There was analyzed the formation of deposit resources of the banking system of Ukraine and studied the problems of formation and management of deposits in the context of optimization of the bank resource base.

Key words: banking resources, bank deposits, bank deposit management, optimization of the resource base of the bank.

© О. Заславська

Надійшла до редакції 06.07.2011

УДК 657.37

ФІНАНСОВЕ ЗВІТУВАННЯ ЯК СИСТЕМА РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ

ЮЛІЯ ІВАХІВ,

аспірант Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

У статті обґрунтовано поняття "фінансове звітування" як система створення, перевірки, подання й використання інформації про господарську діяльність підприємств. Наведено основні відмінності між фінансовим звітуванням як процесом і фінансовою звітністю як інформаційним продуктом.

Ключові слова: інформація, фінансова звітність, фінансове звітування.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Якісна інформація є чи не єдиним важелем урегулювання конфліктів, які часто загострюються, практично в усіх сферах суспільного життя. Її значення посилюється саме сьогодні, в умовах фінансово-економічної нестабільності, надзвичайного динамізму соціально-економічного розвитку суспільства. У системі інформаційного забезпечення учасників економічних відносин і макроекономічного управління чільне місце посідає фінансова звітність. Вона є публічним, загальнодоступним джерелом інформації про

діяльність підприємства. За її допомогою на періодичній основі зацікавлені особи мають змогу отримувати відомості фінансового і нефінансового характеру про результати минулих господарських операцій підприємства, його поточний фінансово-майновий стан і перспективи продовження діяльності в майбутньому. На основі фінансової звітності користувачі аналізують ефективність розміщення й концентрації економічних ресурсів у певній сфері господарських відносин на договірних умовах, оцінюють економічний потенціал зростання віддачі від їх

№ 5 (112) липень-серпень 2011 р.

подальшого перебування в господарському обігу й роблять відповідні прогнози. Основна мета її використання - прийняття обґрунтованого рішення, так чи інакше пов'язаного з підприємством.

Розв'язанню теоретичних і методологічних питань формування та аналізу фінансової звітності присвячена значна кількість досліджень вітчизняних науковців, зокрема Ю. Вериги, С. Голової, С. Зубілевич, В. Костюченко, Т. Кучеренко, В. Пархоменка, Н. Ткаченко, Ю. Цал-Цалка та інших. Вагомий внесок у вирішення зазначених проблем зробили такі зарубіжні вчені-економісти: Т. Варфілд, Дж. Вейгандт, Д. Кіесо, В. МакКензі, М. Метьюс, Д. Панков, М. Перера, Я. Соколов, К. Уолш, А. Хорін та інші. Частково ця проблематика розкрита в дисертаційних роботах Л. Білої, І. Буфатіної, О. Головащенко, О. Коробко, М. Лучка, Н. Семенишеної, П. Хомина. Утім, залишається ще багато проблем теоретичного й практичного характеру, необхідність урегулювання яких диктується сучасними процесами інтеграції економічних систем, поглиблення господарських взаємозв'язків. Паралельне існування й правочинність на території України національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі - П(С)БО) та Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ) часто зумовлює нові труднощі як у застосуванні облікових методик формування й розкриття інформації, так і при використанні тих чи інших понять, термінів.

Мета статті. Зважаючи на те, що сучасна національна система обліку та звітності переважно базується на західній англомовній моделі, відповідних стандартах, необхідним є чітке й адекватне визначення й однозначне тлумачення ключових запозичених термінів, серед яких *"financial ~ report, reporting, statement, statements"*. Саме це й становить мету нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. На основі опрацювання україномовних текстів нормативних документів з обліку й звітності, на перший погляд, відповідниками до зазначених термінів можна вважати такі, як "фінансовий звіт, фінансова звітність, фінансові звіти". Усе ж, якщо заглибитись у розгляд цього питання й застосувати метод герменевтики, ситуація виявиться дещо іншою. Є реальні підстави стверджувати, що при перекладі концептуальних основ і правил ведення обліку й складання фінансової звітності з англійської мови українською було допущено деякі помилки. Зокрема, ототожнено два різних за значенням поняття *"statements"* і *"reporting"*.

У цьому зв'язку не можна погодитись із В. Шелагіновим, який пропонує перекладати *"financial statements"* традиційно як "фінансова звітність", а *"financial reporting"* - як "фінансова інформація, представлена у звітах" [1, с. 22]. По-перше, не зрозуміло, у яких саме звітах наводиться така фінансова інформація; по-друге, чим ці звіти відрізняються від фінансової звітності, яка теж, до речі, є сукупністю звітів.

У зарубіжній обліковій практиці словосполучення *"financial statement"* використовується для позначення фінансового звіту підприємства, який складається за певний період часу, *"financial statements"* - є сукупністю таких фінансових звітів. Це, очевидно, аналог нашої фінансової звітності, адже повний комплект фінансових звітів, як правило, включає Звіт про фінансовий стан (Баланс), Звіт про прибутки та збитки (Звіт про фінансові результати), Звіт про зміни у фінансовому стані, який може подаватися в різних формах, зокрема у вигляді Звіту про рух грошових

коштів або ж рух фондів, Звіт про зміни у власному капіталі (Звіт про власний капітал), а також Примітки та інші звіти й пояснення, які є невіддільною частиною фінансових звітів [2; 3].

На нашу думку, під "Примітками" слід розуміти особливий спосіб розкриття суттєвої інформації, яка підвищує якість фінансової звітності, забезпечує її повноту, доступність і зрозумілість, а також допомагає користувачам більш об'єктивно оцінювати фінансовий стан і перспективи розвитку підприємства та на основі цього приймати економічно обґрунтовані рішення [4, с. 220]. При цьому треба розрізняти Примітки, які деталізують і пояснюють окремі статті основних фінансових звітів, та Примітки, що надають інформацію про основу складання фінансової звітності, застосовувані облікові політики, інші відомості згідно з вимогами облікових стандартів, а також доречну інформацію, яка сприяє кращому й адекватнішому розумінню фінансової звітності, а отже, й діяльності підприємства, його фінансового стану й досягнень загалом.

Додатково можуть подаватися також таблиці й інформація, що базується на таких звітах або випливає з них і має вивчатись у комплексі. Ці таблиці або додаткова інформація можуть стосуватись, наприклад, фінансової інформації щодо промислових або географічних сегментів чи містити розкриття впливу зміни цін. Проте, як визначено Концептуальною основою складання і подання фінансової звітності (далі - Концептуальна основа (1989)), фінансові звіти, а в нашому розумінні - фінансова звітність, не включають таких документів, як звіт директорів, звіти голови, дискусії та аналіз управлінського персоналу й аналогічні документи, які можуть входити до складу фінансового або річного звіту [2].

У зарубіжній теорії і практиці зазвичай визначають такі аспекти *"financial reporting"*: визнання, припинення визнання, вимірювання, класифікація, представлення і розкриття [5]. Зміст досліджуваного поняття пояснюється шляхом переліку основних облікових процедур, до речі, із дотриманням їх послідовності, як це є на практиці. Крім того, *"reporting"*, із точки зору філології (лексикології), - це герундій, віддієслівний іменник, що використовується для позначення дії. Очевидно, це слово в англомовній науці й практиці використовується стосовно процесу формування інформації про діяльність підприємства й представлення її у формі фінансової звітності чи в інший раціональний спосіб для зацікавлених сторін (користувачів). Зважаючи на це, вважаємо правильнішим українською мовою передавати (перекладати) його як "фінансове звітування".

В одному з класичних зарубіжних підручників з фінансового обліку зазначено, що формальні фінансові звіти є лише одним із засобів повідомлення фінансової інформації для зовнішніх користувачів. Ці звіти відображають історію компанії в грошовому вимірі [6, с. 4]. У процесі фінансового звітування, як правило, повинна надаватись корисна інформація для існуючих і потенційних інвесторів, кредиторів та інших користувачів, на основі якої вони можуть приймати рішення про інвестування та кредитування, оцінювати перспективи грошових потоків, дізнаватись про ресурси й вимоги до підприємства та зміни в них [6, с. 6]. Отже, фінансове звітування передбачає підготовку й подання як фінансових звітів, так і деякої іншої фінансової інформації, наприклад, лист президента компанії, додаткові графіки, таблиці у річному звіті, проспекти, звіти, що

подаються державним органам, новини, прогнози менеджерів, звіти про вплив підприємства на соціальне середовище й довкілля тощо [6, с. 4]. Рисунок, притаманною фінансовим звітам і пов'язаному з ними іншому розкриттю інформації, є їх регламентованість обліковими стандартами. Решта ж фінансової та нефінансової інформації зазвичай представляється у довільній формі.

До речі, МСФЗ, на основі яких розроблено національні П(С)БО, в оригіналі носять назву "International Financial Reporting Standards" (Міжнародні стандарти фінансового звітування). Більше того, наразі є проект зміни старої Концептуальної основи (1989) ("Framework For Preparation And Presentation Of Financial Statements") на нову - Концептуальну основу фінансового звітування ("Conceptual Framework For Financial Reporting") [5]. При чому, як указують розробники міжнародних стандартів, фінансове звітування є набагато ширшим поняттям, ніж проста сукупність фінансових звітів. Із процедурної сторони воно охоплює розкриття в доцільний спосіб різноманітної фінансової, а також нефінансової інформації, корисної для прийняття економічних рішень користувачами, а "підготовка фінансових звітів є складовою процесу фінансового звітування" [2], "його центральною частиною" [5].

Варто зауважити ще й те, що про порядок складання традиційних звітних форм ідеться лише в кількох стандартах із більш ніж тридцяти, які входять у повний комплект МСФЗ. Решта стандартів містять вимоги до подання інформації, що доповнює й роз'яснює основні фінансові показники, чи інших важливих даних про господарську діяльність підприємства. Саме такі відомості й складають основний інформаційний масив, який офіційно публікується звітуючими суб'єктами згідно з принципами, правилами і нормами, визнаними міжнародною спільнотою. При цьому деяка корисна інформація для прийняття рішень користувачами, яка отримується поза обліковою системою, є у великій мірі приблизною, бо не завжди може бути перевіреною й документально підтвердженою. Її створення не регламентоване положеннями облікової політики підприємства як еталонним критерієм її правильності й правдивості.

Вирішуючи проблему перекладу, визначення й розмежування понять "financial reporting" і "financial statements", О. Соловійова пропонує трактувати їх як фінансову звітність у широкому й вузькому значенні відповідно [7, с. 64]. Перша є всією сукупністю інформації, яка надається зацікавленим користувачам зазвичай у формі мальовничо оформлених буклетів. Вона навіть може бути названа публічною звітністю підприємства. Поряд із основними фінансовими звітами до неї, як правило, входять звіт ради директорів, звернення президента компанії, аналітичні огляди менеджерів і таке інше. Така додаткова інформація найчастіше надається добровільно й не регламентується міжнародними стандартами. Інший вид фінансової звітності як частина попередньо розглянутої звітності є набором фінансових звітів і приміток до них, які засвідчуються аудитором. Саме така фінансова звітність, як зазначає О. Соловійова, і є предметом регулювання міжнародних стандартів. Вона може включати фінансову й нефінансову інформацію, отриману як із системи обліку, так і поза нею, особливо це стосується приміток.

Із такою думкою також не можна погодитись. Під час опрацювання спеціальної літератури за темою не виявлено, щоб хтось із авторів розглядав фінансову звітність як процес розкриття інформації. Спільним для науковців є погляд на неї як на інформаційний ресурс із певним призначенням. Більше того, не вирішене питання видів публічної інформації про підприємство. Здебільшого остання в науці й практиці просто отожднюється з традиційними фінансовими звітами й деякою іншою інформацією, що надається відповідно до вимог Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку (далі - ДКЦПФР). Це ще один аргумент на користь пропозиції виділити й увести в науково-практичний ужиток термін "фінансове звітування" й виокремити, чітко окреслити складання фінансової звітності як його складової частини.

Своє бачення процесу розкриття інформації користувачам і місце фінансового звітування та складання фінансової звітності в ньому ми для наочності й кращого розуміння подали графічно (схема 1).

Процесний аспект розкриття інформації	Розкриття корисної інформації для користувачів		
	Фінансове звітування за обліковими стандартами		Уся корисна для користувачів інформація: 1. Відомості про взаємодію з основними контрагентами 2. Статистика підприємства, галузі 3. Аналітичні звіти 4. Прогнози 5. Очікування 6. Звіти про соціальну відповідальність і вплив на навколишнє середовище
	Складання фінансової звітності		
	Складання фінансових звітів Звітні форми: 1. Баланс 2. Звіт про фінансові результати 3. Звіт про рух грошових коштів 4. Звіт про власний капітал	Примітки до фінансової звітності: 1. Інформація про основу складання фінансових звітів 2. Облікова політика 3. Інформація згідно з вимогами облікових стандартів 4. Доречна інформація для розуміння фінансових звітів	
	Підтверджена аудитором інформація	Непідтверджена, приблизна інформація	
	+ —————> —		
	Ступінь регламентованості інформації		
	Змістовий аспект розкриття інформації		

Схема 1. Змістово-процесні аспекти розкриття інформації.

Ще одним обов'язковим атрибутом публічної фінансової звітності переважно акціонерних товариств є аудиторський висновок як підтвердження достовірності наведеної в ній інформації, відповідності її форми й змісту обліковим стандартам чи іншим нормативним вимогам. Таким чином, аудиторська перевірка органічно входить у фінансове звітування й за своєю сутністю є процесом контролю й засобом гарантування дотримання прав та обов'язків зацікавлених сторін, тобто користувачів й укладачів відповідно. Однак проведення аудиту фінансової звітності регламентується іншими нормативними документами, зокрема Законом України "Про аудиторську діяльність" [8] і Міжнародними стандартами аудиту (далі - МСА) [9], тому його доцільніше розглядати в контексті фінансового звітування як частковий випадок використання фінансової звітності.

Фінансове звітування включає підготовку й подання регламентованої фінансової звітності, але не обмежується нею. Додатково формується й поширюється фінансова інформація про підприємство, характер якої відрізняється від тієї, що генерована традиційною обліковою системою. Її підготовка виходить за сферу дії національних П(С)БО і не завжди входить у компетенцію облікових працівників.

Для розгляду особливостей організації фінансового звітування доцільно застосувати системний підхід. Є різні визначення поняття "система" в довідковій та спеціальній літературі. Зокрема, систе-

ма (грец. *systema* - утворення, поєднання, утвір) - це "значна кількість закономірно пов'язаних один з одним елементів (предметів, явищ, поглядів, принципів), що становлять певне цілісне утворення, єдність"; "порядок, зумовлений планомірним, правильним розташуванням частин у встановленому зв'язку, суворій послідовності; форма, спосіб організації чого-небудь" [10, с. 840]; "сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням"; "будова, структура, що становить єдність закономірно розташованих та функціонуючих частин" [11, с. 1320]; "сукупність визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія. Системою є окремі предмети або явища реальної дійсності, мислення й пізнання, які складаються з реально виділених частин, об'єднаних в єдине ціле" [12, с. 626].

Отже, найважливішими рисами системи є розчленованість і цілісність. Крім того, сукупність якісно визначених елементів становить зміст системи, а сукупність закономірних зв'язків між ними - її внутрішню форму, або структуру.

Виходячи із наведених вище визначень, правомірним вважаємо розгляд фінансового звітування як системи. Н. Ліль (N. Lyle), представник Міжнародної федерації бухгалтерів, пояснює, що ланцюжок забезпечення фінансового звітування (*financial reporting supply chain*) включає в себе людей, процеси, які залучені до підготовки, підтвердження, аудиту й використання фінансової звітності [13] (рис. 1) [14, с. 6].

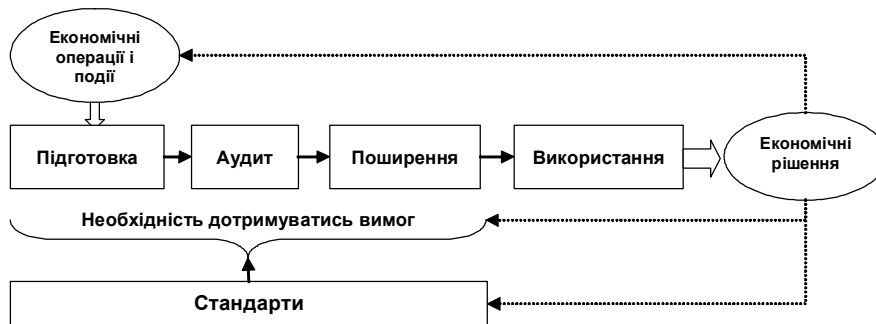

Рис. 1. Ланцюжок забезпечення фінансового звітування.

Вихідною точкою і кінцевою метою його організації є інформаційне забезпечення прийняття економічних рішень, зокрема щодо розміщення економічних ресурсів в умовах їх обмеженості. У цьому, власне, і розкривається (криється) суспільне значення фінансового звітування. Його належне функціонування, як зауважує Б. Паундер (B. Pounder), робить економіку більш ефективною як у національному, так і в глобальному масштабі [14, с. 4].

У цьому контексті потребує уточнення поняття "стандарти фінансового звітування". Як зауважують фахівці [14, с. 7], ці стандарти конкретно стосуються укладачів фінансової звітності, процесу її складання та кінцевого продукту - самої фінансової звітності. Вони відрізняються від інших стандартів, пов'язаних із аудитом і поширенням фінансової звітності (наприклад, МСА, Міжнародними стандартами розкриття інформації), які мають відношення до учасників, процесів і продуктів поза стадією підготовки в ланцюжку забезпечення фінансового звітування. У широкому розумінні стандарти фінансового звітування охоплюють та регламентують операції з визнання, вимірювання й оцінки економічно значущих об'єктів, їх облік, представлення й розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Ключовою складовою фінансового звітування є фінансова звітність підприємств. Вона являє собою впорядкований набір ключових показників ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства переважно фінансового характеру, певним чином згрупованих, узагальнених у формі таблиць. За допомогою обліково-економічних категорій у фінансовій звітності подається синтетична інформація про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, фінансові результати й грошові потоки підприємства за визначений проміжок часу в грошовому вираженні. Вона складається із Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал і Приміток, які взаємопов'язані між собою, становлять цілісність, системність і змістову єдність. Фінансова звітність, таким чином, є різнобічною характеристикою (описом) історії діяльності підприємства, його фінансового стану, результатів здійснення операцій, перспектив його розвитку.

Завершуючи цей аспект дослідження, хочемо детальніше прокласифікувати за певними ознаками види інформації, яку зазвичай надають користувачам у процесі фінансового звітування (табл. 1).

Таблиця 1. - Класифікація інформації, що надається при фінансовому звітуванні

№	Класифікаційна ознака	Види інформації
1	За часом	Ретроспективна Поточна Перспективна
2	За елементами	Про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати, фінансові результати, грошові потоки
3	За характером	Фінансова Нефінансова
4	За формою подання	Таблична Цифрова Словесна (текстова) Графічна Комбінована
5	За сталістю	Відносно постійна (основні статутні й інші дані про підприємство, облікова політика) Відносно змінна (про стан і результати діяльності, основні параметри, що характеризують діяльність підприємства)
6	За економічним змістом	Про фінансово-майновий стан (економічні ресурси й вимоги до підприємства) Про фінансові результати діяльності Про грошові потоки Про перспективи розвитку підприємства
7	За нормативно-правовим регламентуванням	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" МСФЗ П(С)БО Нормативно-правові документи компетентних органів Внутрішні документи підприємства Інше
8	За підставою розкриття	Нормативно-правові акти Рішення керівництва підприємства Інформаційні запити користувачів
9	За видами діяльності	Про звичайну діяльність (операційну, фінансову, інвестиційну) Про надзвичайну діяльність (надзвичайні доходи та витрати)
10	За звітною формою	У Балансі У Звіті про фінансові результати У Звіті про рух грошових коштів У Звіті про власний капітал У Примітках до фінансової звітності В інших звітах
11	За ступенем регламентації	Регламентована Нерегламентована

Висновки

Таким чином, вважаємо, що правильніше й зручніше в теорії та практиці обліку й звітності вживати різні терміни, а саме: "фінансова звітність" - для позначення інформаційного продукту, порядок формування й поширення якого визначається обліковими стандартами, "фінансове звітування" - процес розкриття більш широкого спектру корисної для користувачів інформації про підприємство, додаткових відомостей про особливості організації та ведення його господарської діяльності, добровільного висловлювання керівництва щодо очікуваних перспектив, потенційних можливостей і ризиків. Такий підхід на термінологічному рівні узгоджується з міжнародною практикою ведення обліку, складання, подання й використання фінансової звітності, дозволяє комплексно охарактеризувати її. Чітке розмежування вказаних понять, що прийшли до нас із-за кордону, може допомогти українським спеціалістам краще розуміти вимоги МСФЗ і можливості їх застосування в нашій країні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шелагинов В. Е. Пересмотр "Принципов подготовки и представления финансовой отчетности Совета по МСФО":

цели финансовой отчетности / В. Е. Шелагинов // Международной бухгалтерский учет. - 2007. - № 4 (100). - С. 21-28.

2. Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ifrs.org>.

3. International Financial Reporting Standards [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ifrs.org>.

4. Крупка Я. Концепція розкриття інформації у Примітках до фінансової звітності / Я. Крупка, Ю. Івахів // Наука молода. - 2010. - № 14. - С. 219-224.

5. Conceptual Framework for Financial Reporting (Chapter 1, Chapter 3). - September 2010 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.fasb.org>.

6. Kieso D. E. Intermediate Accounting / D. E. Kieso, J. J. Weygandt, T. D. Warfield. - [13th ed.]. - John Wiley & Sons, Inc., 2009. - 1418 p.

7. Соловьева О. В. Понятие финансового учета и финансовой отчетности / О. В. Соловьева // Вестник Московского университета. - 2008. - № 6. - С. 56-70. - (Серия 6. Экономика).

8. Закон України "Про аудиторську діяльність" від 22 квітня 1993 року № 3125-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

9. Handbook of International Auditing, Assurance, and Ethics Pronouncements [Електронний ресурс] / Prepared by the International Federation of Accountants (IFAC). - 2008 Edition. - Режим доступу : <http://www.ifac.org>.

10. Словник іншомовних слів: 23000 слів та термінологічних словосполучень / [уклад. Л. О. Пустовіт та ін.]. - К. : Довіра, 2000. - 1118 с.

11. Великий тлумачний словник сучасної української мови; [з дод., допов. та CD] / [уклад. і голов. ред. В. П. Бусел]. - К. ; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2007. - 1736 с.

12. Філософський словник / [за ред. В. І. Шинкарука]. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. - 800 с.

13. Lyle N. Financial Reporting Supply Chain: Current Perspectives and Dictions / N. Lyle. - New York : International Federation of Accountants, 2008.

14. Pounder B. Convergence Guidebook for Corporate Financial Reporting / B. Pounder. - John Wiley & Sons, Inc., 2009. - 256 p.

Y. Ivakhiv

FINANCIAL REPORTING AS A DISCLOSURE SYSTEM

The concept of "financial reporting" as a system of creation, verification, presentation and use of information about economic activity of enterprises is grounded in the article. Basic differences between the financial reporting as a process and financial statements as an information product are discussed.

Key words: information, financial statements, financial reporting.

© Ю. Івахів

Надійшла до редакції 10.06.2011

УДК 330. 837

ІНФОРСМЕНТ ПРАВ ВЛАСНОСТІ

ІРИНА КАРПУХНО,

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії
Донецького національного університету

КАТЕРИНА ЧАУСОВСЬКА,

аспірант Донецького національного університету

У статті з позицій економічної теорії розглянуті механізми захисту прав власності та контрактних відносин. Сформульовано найважливіші умови ефективного функціонування й захисту прав власності в сучасній Україні, зокрема вони включають проведення реформи державної служби, удосконалення законодавства про власність та підприємництво, забезпечення прозорості судочинства і суддівського корпусу, перехід до системи екстериторіальності судів, антикорупційні заходи та ін.

Ключові слова: економічна теорія прав власності, специфікація і захист прав власності, судова система.

Постановка проблеми. У сучасній економічній теорії одержав розвиток напрямок економічного аналізу, який має назву інституціоналізм. Однією з теорій цього напрямку є економічна теорія прав власності. З позицій цієї теорії панівна в суспільстві система прав власності - це сукупність економічних відносин з приводу рідкісних ресурсів; вступивши в ці відносини, окремі члени суспільства протистоять один одному. Необхідною умовою ефективною роботи ринку є специфікація і захист прав власності. Найбільш слабкою ланкою в системі захисту власності та контрактних зобов'язань сьогодні є "enforcement" (інфорсмент) прав власності і контрактних відносин¹.

¹ Використання англійського терміна "enforcement", тобто примусове застосування права (закону) або правозастосування, примусове проведення в життя, примус до виконання вимог, обумовлено відсутністю адекватного за своєю лаконічністю терміна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи економічної теорії прав власності сформульовані в роботах Р. Коуза [1], А. Алчіана [2], Г. Демсеца [3], Р. Познера [4]. Теорія прав власності важлива для нашої економіки в аспекті аналізу приватизації, її наслідків та формування ринкових інститутів. Єдиним оглядовим дослідженням достатньо високого рівня з теорії прав власності залишається робота російського економіста Р. Капелюшнікова "Економічна теорія прав власності", завдяки якій більшість економістів уперше дізналися про названий науковий напрямок [5].

У дев'яності роки ХХ ст. основна увага російських і вітчизняних науковців була звернена на популяризацію ідей зарубіжних учених із деякою адаптацією до пострадянських реалій (А. Шастітко, С. Малахов, В. Тамбовцев та ін.). Приблизно з 2000 р. починають з'являтися оригінальні дослідження з проблем власності в пострадянській економіці [6-9]. У них відзначається, що велика частина державної

№ 5 (112) липень-серпень 2011 р.